



Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Perustehtävät

1. Miksi demokratian kannalta on tärkeää, että kansalaiset osallistuvat yhteiskunnalliseen päätöksentekoon?

- Kun kansalaiset ovat itse päättämässä, he sitoutuvat paremmin yhteiskuntaan ja politiikkaan.
- Erilaiset mielipiteet tulevat esille paremmin.
- Kansalaisten osallistuminen lisää poliittisten päätösten legitiimiyttä.
- Kansalaisten aktiivisuus ehkäisee vallan väärinkäytöksiä.
- Jos osa kansalaisista ei käytä demokraattisia oikeuksiaan, kuten oikeutta äänestää, kansanvalta toteutuu vain osittain.
- Demokratiassa valta kuuluu viime kädessä kansalaisille.

2. Perustele väitteet.

a) Kunnan järjestämä kansalaisten kuuleminen on hyvä vaihe vaikuttaa päätöksen sisältöön.

- Kuntalaisten kuulemisen tarkoituksena on tiedottaa päätettäväksi tulevasta asiasta ja saada tietoa siitä, kuinka kuntalaiset suhtautuvat asiaan ja kokevat sen vaikuttavan omaan elämäänsä.
- Vaikuttaminen on tehokkaampaa ennen päätöksentekoa kuin sen jälkeen. Siksi kuuleminen tapahtuu ennen päätöksentekoa.
- Kuulemisessa voi vaikuttaa suoraan poliitikkoihin ja virkamiehiin.
- Kuulemistilaisuus mahdollistaa kuntalaisille myös vaikuttamisen yhteistoimin.

b) Kun asia on päätettävänä valtuustossa, olet jo myöhässä.

- Päätösvaiheessa on olemassa konkreettinen esitys, josta tehdään päätös. Esitys joko hyväksytään tai hylätään.
- Mitä aikaisemmassa vaiheessa pääset vaikuttamaan, sitä paremmassa asemassa olet.
- Vaikuttamaan täytyy päästä ennen kuin asia siirtyy muodollisesti päätettäväksi.
- Virkamiehiltä voi kysellä asian etenemisen vaiheista, jotta tietää, kehen vaikutuspyrkimys kannattaa kohdistaa.
- Valmisteluvaiheessa on pyrittävä vaikuttamaan virkamiehiin, jotka tuovat asian poliitikkojen päätettäväksi.
- Päätöksestä voi yleensä valittaa, mutta se on viimeinen vaikuttamisen keino.

Syventävät tehtävät

3. Miten vaikuttaisit seuraavissa tilanteissa:

a) Kouluasi ollaan lakkauttamassa ja vastustat sitä.

- Koko koulu, myös huoltajat, kannattaisi ottaa mukaan vaikuttamaan.
- Kunnan päättäviin tahoihin pitäisi olla suoraan yhteydessä.
- Mediahuomio ja mielenosoitus voisivat auttaa asiaa.
- Mielipidekirjoitus paikalliseen sanomalehteen nostaisi asian esiin.

- Yritä saada asialle julkisuutta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Mielipidekirjoitus eri medioissa voisi nostaa asian yleisen keskustelun kohteeksi.

b) Haluat, että tekoälystä tulisi erillinen oppiaine lukiossa.

- Mieti, ketkä hyötyisivät ehdotuksestasi. Ole yhteydessä näihin tahoihin.
- Suomen Lukiolaisten Liitto kannattaisi yrittää saada hankkeen taakse.
- Yhteydenotto talouden eri vaikuttajiin (järjestöt ym.) voisi edistää asiaa.
- Joitakin poliitikkoja tai jokin puolue pitäisi saada hankkeen taakse.
- Asialle voi saada julkisuutta esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Mielipidekirjoitus eri medioissa voisi nostaa asian yleisen keskustelun kohteeksi.
- Koulusta kannattaisi etsiä samalla tavalla ajattelevia opiskelijoita ja laatia yhdessä perustelut asialle.

4. Laadi käsitekartta vaikuttamisen eri muodoista.

- Vaikuttamiskeinot voisi jakaa vastauksessa sovinnaisiin ja epäsovinnaisiin keinoihin, tai niitä voisi ryhmitellä yksilön tai järjestön toiminnan kautta.
- Jokaisen keinon kohdalla voi arvioida keinon vaikuttavuutta, keneen keino kohdistuu ja millaisia seurauksia keinolla on.
- eri keinoja:
 - vaaleissa äänestäminen
 - vaaleissa ehdolle asettuminen
 - mielenosoitukset
 - mielipiteen ilmaisu mediassa; yleisönosastokirjoitukset, netti, some
 - yhteydenotto päätöksentekijöihin; lobbaaminen
 - kansalaisjärjestötoiminta
 - kansalaistottelemattomuus
 - adressien kerääminen tai allekirjoittaminen
 - lakot
 - valinnat kuluttajana: joidenkin tuotteiden boikotointi tai suosiminen
 - kunnallisaloitteen laatiminen
 - kansalaisaloitteen laatiminen tai allekirjoittaminen
 - lakialoitteen jättäminen eduskunnalle
 - lakialoitteen jättäminen Euroopan unionin parlamentille
 - väkivalta, terrorismi
 - kiristys

5. Esseetehtävä: Minkälaisia mahdollisuuksia kansalaisella on vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon?

- Lähtökohtaisesti vaikutusmahdollisuudet ovat hyvät. Lainsäädännön mukaan hallinnon pitää olla avointa ja päätettävistä asioista pitää tiedottaa niille, joita ne koskevat.
- Suurin osa päätöksistä tehdään kuntatasolla ja niihin vaikuttaminen on valtakunnan tasoa helpompaa.
- Mahdollisuudet vaikuttaa ovat olemassa, jos tietää, millainen päätösprosessi on. Asioihin vaikuttaminen on tehokkainta niiden valmisteluvaiheessa.
- Kunnassa kansalaisia kuullaan päätösten valmisteluvaiheessa. Tietoa vireille tulevista asioista saa esimerkiksi lehdistä ja kunnan kotisivuilta.

- Kuulemisessa saaduista kommenteista tehdään yhteenveto, joka esitellään päätöksentekijöille. Päätösesityksestä on käytävä ilmi, miten kuulemiskierroksen tulokset on otettu huomioon.
- Kuntatasolla kuntalaisilla on oikeus laatia kuntalaisaloite, joka pitää osoittaa asiasta päättävän viraston päällikölle tai lautakunnan puheenjohtajalle. Viranomaisten on aina käsiteltävä aloite ja annettava siihen kirjallinen vastaus.
- Päätöksestä, jota kuntalainen tai kuntalaiset pitää virheellisenä, voi valittaa esimerkiksi oikaisuvaatimuksella tai hallintokantelulla.
- Viranomaisten päätöksistä voi valittaa ja yleensä valitusaika on 14 vuorokautta.
- Kansalainen voi vaikuttaa päätöksentekoon myös valtakunnallisella tasolla. Täysi-ikäiset Suomen kansalaiset voivat tehdä kansalaisaloitteen, joka etenee eduskunnan käsittelyyn, jos se saa taakseen 50 000 äänioikeutettua kannattajaa.
- Lisäksi kansalaiset voivat saada kansanedustajan tai viranomaisen kiinnittämään huomiota haluamiinsa asioihin, mikä voi johtaa lakialoitteeseen.

Aineistotehtävät

6. Verkkovideot on suosittu tapa vaikuttaa. Niitä voi julkaista kuka tahansa ja niitä on helppo levittää. Lue oheinen katkelma Helsingin Sanomien artikkelista ja vastaa kysymyksiin.

a) Millaisia tehokeinoja videoissa käytetään?

- Videoissa korostetaan epäreilua kohtelua ja sitä, että kaikki ovat videoiden tekijöitä vastaan.
- Tekijät tuovat esille, että he ovat väärinymmärrettyjä uhreja.
- Videoissa korostetaan vastakkainasettelua.
- Videoissa kuvataan usein liikkeen tai järjestön sisäisiä asioita, kuten valtataisteluja ja riitoja.
- Kielenkäyttö on epäasiallista ja hyökkäävää.
- Vastustajia nimitellään.
- Videoilla ei yleensä esitetä syitä tai faktoja.

b) Miksi tutkijat pitävät näitä videoita vaarallisina?

- Videoilla on oma yleisönsä ja seuraajia voi olla paljon.
- Yleensä videoiden julkaisijoilla on selkeä agenda ja he tavoittelevat valtaa.
- Videoiden julkaisijat pääsevät ohjaamaan keskustelua ja saavat omia ajatuksiaan näkyville.